

در ستایش اصلاح نظام حکمرانی تخصیص گاز

دولت برای تضمین امنیت خوراک پتروشیمی ها چه کند؟

حسین
علیمردانی

مدیر پیشین برنامه ریزی و توسعه
شرکت ملی صنایع پتروشیمی

تأمین خوراک باشد، واکنشی پرهزینه به نارسایی های ساختاری در حکمرانی و تخصیص گاز طبیعی بوده و نه تنها تضمین کننده امنیت خوراک مورد نیاز فعلی برای تولید محصولات ارزآور نیست، بلکه نیاز بالقوه توسعه صنعت پتروشیمی با خوراک گازی را نیز فراهم نمی کند و می تواند به افزایش ریسک مالی بنگاه ها و تضعیف شدید توسعه زنجیره ارزش صنعت پتروشیمی که از اهداف راهبردی دولت و نظام می باشد، منجر شود.

اهمیت راهبردی گاز طبیعی در اقتصاد انرژی و پتروشیمی ایران

گاز طبیعی در اقتصاد ایران صرفاً یک نهاده تولید یا منبع انرژی ارزان قیمت نیست و جایگاهی فراتر از یک حامل انرژی یا نهاده تولید دارد، این منبع راهبردی، ستون نظام انرژی کشور و در کنار راهبرد توسعه زنجیره ارزش، پیشران اصلی توسعه صنعت پتروشیمی است و یکی از ابزارهای کلیدی دیپلماسی انرژی ایران محسوب شده و حتی ملاحظات امنیت انرژی کشور را تعیین می کند. بخش عمده صنعت پتروشیمی ایران با مصرف ۶۸،۳ میلیون متر مکعب گاز در روز (به عنوان سوخت و خوراک در سال ۱۴۰۳) متکی به گاز طبیعی بوده و مزیت نسبی گذشته و تاریخی این صنعت برای جذب سرمایه گذار و رشد و توسعه آن به حساب می آید. وابستگی بالای بخش خانگی، تجاری و صنعتی (به جز صنعت پتروشیمی) به گاز طبیعی با مصرف ۴۶ درصدی از کل مصرف روزانه کشور معادل ۳۵۰ میلیون مترمکعب در روز و همچنین مصرف ۲۱۰

گاز طبیعی مهم ترین نهاده راهبردی و ستون فقرات صنعت پتروشیمی ایران و یکی از ارکان اصلی نظام انرژی و مهم ترین منبع راهبردی اقتصاد انرژی کشور است. در سال های اخیر، تشدید ناترازی میان تولید و مصرف گاز طبیعی، محدودیت شدید منابع مالی و اجرایی شرکت ملی نفت ایران در بالادست و افزایش ریسک های ژئوپلیتیک و تحریمی، امنیت خوراک صنایع گازبر بویژه پتروشیمی ها را به یکی از مسائل محوری و یکی از چالش های اصلی سیاست گذاری و حکمرانی انرژی در ایران تبدیل کرده است.

در این چهارچوب، مصوبه اخیر دولت مبنی بر امکان سرمایه گذاری مستقیم صنایع بزرگ انرژی بر و هلدینگ های پتروشیمی در توسعه میادین گازی به عنوان راهکاری برای جبران کمبود سرمایه مورد نیاز توسعه بالادست گاز، تأمین خوراک پایدار مورد نیاز توسعه صنعت پتروشیمی و کاهش ناترازی تولید و مصرف گاز طبیعی تصویب و ابلاغ شده است.

این مقاله با تمرکز بر منطق بنگاه، اقتصاد سرمایه گذاری و حکمرانی انرژی، افزون بر بررسی اهمیت راهبردی گاز طبیعی در اقتصاد پتروشیمی و گزینه های مختلف تخصیص آن، به ارزیابی منطق اقتصادی، ریسک های مالی و پیامدهای نهادی ورود هلدینگ های پتروشیمی به توسعه میادین بالادست گاز می پردازد.

نتیجه گیری اصلی مقاله آن است که سرمایه گذاری بالادستی پتروشیمی ها، بدون اصلاح سازوکار حکمرانی تخصیص گاز و طراحی قراردادهای تأمین پایدار خوراک، بیش از آنکه یک راهبرد پایدار برای

